



# Innst. 126 S

(2014–2015)

## Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Meld. St. 5 (2014–2015)

### Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om nordisk samarbeid

Til Stortinget

#### Sammendrag

De nordiske land har et resultatorientert samarbeid med betydelig gjensidig nytteverdi. Ulike tilknytningsformer er ikke til hinder for et sterkere utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid i Norden. Kontakten med de nordiske land i spørsmål om EØS og det indre marked er viktig for å oppfylle regjeringens ambisjon om en aktiv europapolitikk og om målrettet arbeid for å ivareta norske interesser overfor EU.

I Nordisk ministerråd har samarbeidsministrene satt i gang et omfattende reformarbeid. Samarbeidet skal bli mer dynamisk og politisk rettet, støttet opp av effektive beslutningsprosesser og god administrativ praksis. Det er økt interesse for den nordiske modellen, for de nordiske velferdsstatene og måten å organisere økonomi og arbeidsliv på.

Nordisk ministerråd legger stor vekt på samarbeidet med sine naboland, men innretning av det videre samarbeidet med Nordvest-Russland vil måtte ses i lys av den nye politiske situasjonen og de restriktive tiltakene rettet mot landet.

Kapittel 2 i meldingen gir en orientering om aktuelle saker i det nordiske samarbeidet. Kapittel 3 omhandler samarbeidet med nabolandene og de andre regionale rådene, mens kapittel 4 orienterer om nordisk utenriks-, sikkerhets-, forsvars- og utviklingspolitisk samarbeid. Kapittel 5 omtaler det faglige samarbeidet i ministerrådet.

Grensehinderarbeidet er høyt prioritert av regjeringen og utgjør et kjerneområde i Nordisk ministerråd.

Det nordiske arktiske samarbeidsprogrammet har til formål å støtte opp under arbeidet i Arktisk råd og andre relevante regionale råd og fora.

Ministerrådets kontorer i Estland, Latvia og Litauen skal fremme og utvikle det nordisk-baltiske samarbeid og bidra til nordenfremmende innsatser i samarbeidet med de nordiske landenes ambassader i landene.

For å gjøre Østersjørådet enda mer synlig og relevant for samarbeidet i regionen, har rådet vedtatt å bli mer prosjektorientert og har opprettet et eget prosjektfond på 1 million euro for en treårsperiode (2013–2015) for å initiere prosjekter. Regjeringens hovedmål med å være med i Den nordlige dimensjon (ND) er å ta del i og fremme det konstruktive og praktiske samarbeidet med EU og Russland i våre nærområder til nytte for alle parter.

Det heter i meldingen at nordisk samarbeid gir Norge økt sikkerhet, innflytelse og handlingsrom, og danner modell for et moderne regionalt sikkerhets-samarbeid. Gjennomføring av luftovervåkingsoppdraget på Island første kvartal 2014 var en milepæl i nordisk sikkerhetspolitisk og militært samarbeid. Svensk og finsk kampflytrening med Norge samtidig med NATO-oppdraget viser hvor langt landene har kommet på få år. De nordiske land har en stor grad av sammenfall i synet på sikkerhetspolitiske hovedspørsmål, og dette har gitt et tett samråd i forbindelse med Ukraina-krisen.

Norge har lenge vært engasjert pådriver for et styrket samarbeid mellom de nordiske utenriktjenester. I dag er det ulike former for nordisk samlokalisering på rundt 25 steder i verden. Dette varierer fra full samlokalisering hvor alle 5 land er med (som i Berlin), til utlån av kontorplass til diplomater eller

spesialutsendinger fra andre nordiske land og til felles representasjonslokaler og støttetjenester. Den felles nordiske ambassaden i Yangon (Norge, Sverige, Danmark og Finland) er et pilotprosjekt som gir oss muligheter for å etablere et utvidet og unikt samarbeide, ikke bare for lokalisering men også for administrativ drift basert på en ny modell.

Det nordiske samarbeidet i FN er nært og favner vidt, og det holdes fellesnordiske innlegg både i Sikkerhetsrådet og andre fora.

NATOs og EUs fleksible samarbeidsrammer med ikke-medlemmer gjør det mulig med et nordisk forsvarssamarbeid. Norge har formannskapet i det nordiske forsvarssamarbeidet (NORDEFECO) i 2014.

Strategien for Nordisk ministerråds kultursamarbeid 2013–2020 har fem temaer: Det bærekraftige Norden; Det kreative Norden; Det interkulturelle Norden; Det unge Norden og Det digitale Norden. Kulturfeltet har med sine programmer, de nordiske kulturprisene, film- og TV-fondet, Nordisk kulturfond og de nordiske husene og instituttene de beste virkemidler for å styrke den nordiske språkforståelsen.

I det nordiske energisamarbeidet regnes en prioritering av det nordiske elektrisitetssamarbeidet som spesielt viktig. Det nordiske samarbeidet på elektrisitetsområdet har historisk sett styrket forsyningssikkerheten, forbedret utnyttelsen av de samlede nordiske kraftressursene, økt investeringene i overføringssamband mellom landene og fremmet transparens i markedet. Det arbeides også med sikte på et mer harmonisert nordisk sluttbrukermarked, som et viktig steg på veien mot et integrert nordisk kraftmarked.

Hovedfokuset for det nordiske miljøsamarbeidet er å påvirke politiske vedtak og regelverksutforming i ulike internasjonale prosesser som pågår innenfor EU, OECD og ulike internasjonale konvensjoner. Den nordiske arbeidsgruppen for globale klimaforhandlinger (NOAK) vil bli et viktig instrument i den videre oppkjøringen fram mot klimatoppmøtet i Paris i 2015.

Som ledd i programmet Holdbar nordisk velferd 2013–2015 har tidligere svensk statsråd Bo Könberg utredet potensialet for nytt nordisk helsesamarbeid som kan gjennomføres de nærmeste 5–10 år. I rapporten Det framtidige nordiske helsesamarbeidet legger han fram 14 konkrete forslag, bl.a. tiltak mot antibiotikaresistens, tjenestemannsutveksling, registerbasert forskning, folkehelse og sjeldne diagnoser.

Det felles veterinære beredskapssamarbeidet i Norden har fremdeles høy prioritet. Det nordiske samarbeidet kan være en viktig samarbeidskanal både når det gjelder utvikling av regelverk og i forbindelse med tilsyn og håndheving av regelverket.

Det nordiske samarbeidet mot skatteparadiser har vært en suksess og resultert i at samtlige nordiske land så langt har inngått bilaterale avtaler om informasjonsutveksling med over førti jurisdiksjoner. I løpet av 2013 ble det inngått avtaler med ytterligere tre jurisdiksjoner. Det er besluttet å forlenge prosjektet frem til oktober 2014.

Som ledd i arbeidet med å fremme nordisk rettslikhet i forbindelse med gjennomføringen av fellesskapsrettsakter er det utarbeidet en promemoria som forklarer hvordan og i hvilke sammenhenger det samarbeides for å få til like regler i Norden. De nordiske landene drøfter forutsetningene for et styrket nordisk samarbeid om kapasitetsutnyttelse av soningsplasser i de nordiske land.

De nordiske ministrene med ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap møtes årlig for å videreutvikle forutsetningene for å gi og ta imot støtte ved alvorlige ulykker og kriser i Norden.

Det sies i meldingen at det nordiske transportsamarbeidet fungerer tilfredsstillende gjennom dialog og konkrete samarbeidsprosjekter av bi- og multilateral karakter. Økt utskipping av jernmalm fra Narvik fører til kapasitetsproblemer på Ofotbanen. I Nasjonal transportplan for perioden 2014–2023 er det satt av om lag 1,6 mrd. kroner for å øke kapasiteten på banen. Dersom malmtransportørenes planer skal realiseres fullt ut, vil det være behov for ytterligere kapasitetsøkning på Malmbanan/Ofotbanen. Dette understreker behovet for samordnet planlegging, gjennomføring og finansiering på begge sider av grensen med deltakelse fra både myndigheter og selskaper.

## Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Wenche Olsen, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Lill Harriet Sandaune og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, viser til at det nordiske samarbeidet synes sterkere og mer resultatorientert enn på mange år, ikke minst på utenriks- og forsvarsområdet, der det ikke fantes noe samarbeid før for 20 år siden.

Nordisk samarbeid gir Norge økt sikkerhet, innflytelse og handlingsrom, og danner modell for et moderne regionalt sikkerhetssamarbeid. Det praktiske og fleksible forsvarssamarbeidet vekker interesse også utenfor regionen, og et stort antall organisasjoner og organer som behandler nordiske spørsmål, understreker bredden i dette samarbeidet.

Komiteen registrerer at nordisk samarbeid i økende grad omfatter europaspørsmål, og at det synes å være et potensial for økt europapolitisk samarbeid. Den europeiske integrasjonsprosessen har blitt en felles ramme for politikk- og regelverksutvikling i de nordiske land. Dette gjelder først og fremst spørsmål relatert til EØS-avtalen og det indre marked, blant annet når det gjelder nedbygging og avvikling av grensehinder. For tiden pågår det også et betydelig arbeid for å styrke nordisk forskning, bedre nordisk kultur- og språkforståelse og samordne innsatsen i klima- og miljøspørsmål.

Komiteen vil peke på at grunnsteinen i det nordiske samarbeidet baseres på Helsingforsavtalen. Det er avgjørende at dagsordenen settes av politikere og at samarbeidet i Nordisk råd og Nordisk ministerråd brukes aktivt for å skape nordisk nytte for borgerne i Norden.

Komiteen viser til at Nordisk ministerråd er godt i gang med en omfattende reformprosess som skal gjøre samarbeidet mer dynamisk og politisk rettet, støttet opp av effektive beslutningsprosesser og god administrativ praksis. Komiteen har store forventninger til dette moderniseringsarbeidet. Komiteen viser også til de fire overordnede visjonene som de nordiske samarbeidsministrene vedtok i februar 2014, og støtter disse.

Komiteen registrerer den økte internasjonale interessen for Norden og den nordiske modellen for velferd, økonomi og arbeidsliv. Komiteen imøteser derfor ministerrådets igangsatte arbeid for internasjonal profilering og posisjonering av Norden, ikke minst i internasjonale fora der dette er av felles interesse.

Komiteen har merket seg det økte nordiske ambassadesamarbeidet, som var et av punktene i den

såkalte Stoltenbergrapporten. Komiteen viser til at det pr. i dag er nordisk samlokalisering på 25 steder. Komiteen har særlig merket seg pilotprosjektet med det felles nordiske ambassadehuset i Yangon, Myanmar, der man har et fellesnordisk kanselli med alle nordiske land unntatt Island representert.

Komiteen vil videre vise til samarbeid i Astana i Kasakhstan og i Luanda i Angola. Komiteen har også merket seg at det planlegges et samarbeid mellom Danmark og Norge i Kabul i Afghanistan.

Komiteen støtter at Nordisk ministerråd legger vekt på samarbeidet med Nordens naboland. Det er viktig å bidra til å skape en sammenhengende stabil region gjennom nærrområdesamarbeidet. Komiteen viser også i denne sammenheng til Den nordlige dimensjonen, Barentsrådet, Arktisk råd og Østersjørådet. Komiteen vil i den forbindelse også vise til betydningen av arbeidet i de tilsvarende parlamentariske forsamlingene. Komiteen er enig i at innretning av det videre samarbeidet med Nordvest-Russland må sees i lys av den nye politiske situasjonen og de restriktive tiltakene rettet mot landet.

Komiteen er enig i at arbeidet med å forebygge og bekjempe grensehindre i Norden er viktig for å fremme økt mobilitet og vekst i Norden, og merker seg målet om å fjerne 5–10 nordiske grensehinder pr. år.

Komiteen merker seg at det nordiske samarbeidet mot skatteparadiser har vært en suksess og har resultert i at samtlige nordiske land har inngått bilaterale avtaler med over førti jurisdiksjoner.

### **Komiteens tilråding**

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Meld. St. 5 (2014–2015) – om nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 17. desember 2014

**Anniken Huitfeldt**

leder

**Sylvi Graham**

ordfører

